

МЕТОДОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ СЕО СТРАТЕГІЙ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Геннадій Марушевський,
консультант проекту ПРОМІС з питань охорони довкілля

Семінар зі стратегічної екологічної оцінки
м. Київ, 23 квітня 2019 року

www.pleddg.org.ua

СЕО СТРАТЕГІЙ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

2013–2014 - СЕО вперше проведено для стратегій регіонального розвитку **Дніпропетровської та Львівської областей**.

За сприяння проектів міжнародної технічної допомоги (які впроваджували відповідно Конференційна рада Канади та Федерація канадських муніципалітетів за фінансової підтримки Уряду Канади):

- ☐ «Розбудова спроможності до економічно обґрунтованого планування розвитку областей і міст України» (**Проект РЕОП**)
- ☐ «Місцевий економічний розвиток міст України» (**Проект МЕРМ**)

SEO В ПРОЕКТІ ПРОМІС (2016-2019)

SEO (7)	Скринінг (8)
Запоріжжя	Енергодар
Івано-Франківськ	Бердянськ
Кременчук	Долина
Горішні Плавні	Коломия
Хмільник	Яремче
Мелітополь	Полтава
Жмеринка	Миргород
	Ладизин

Партнер

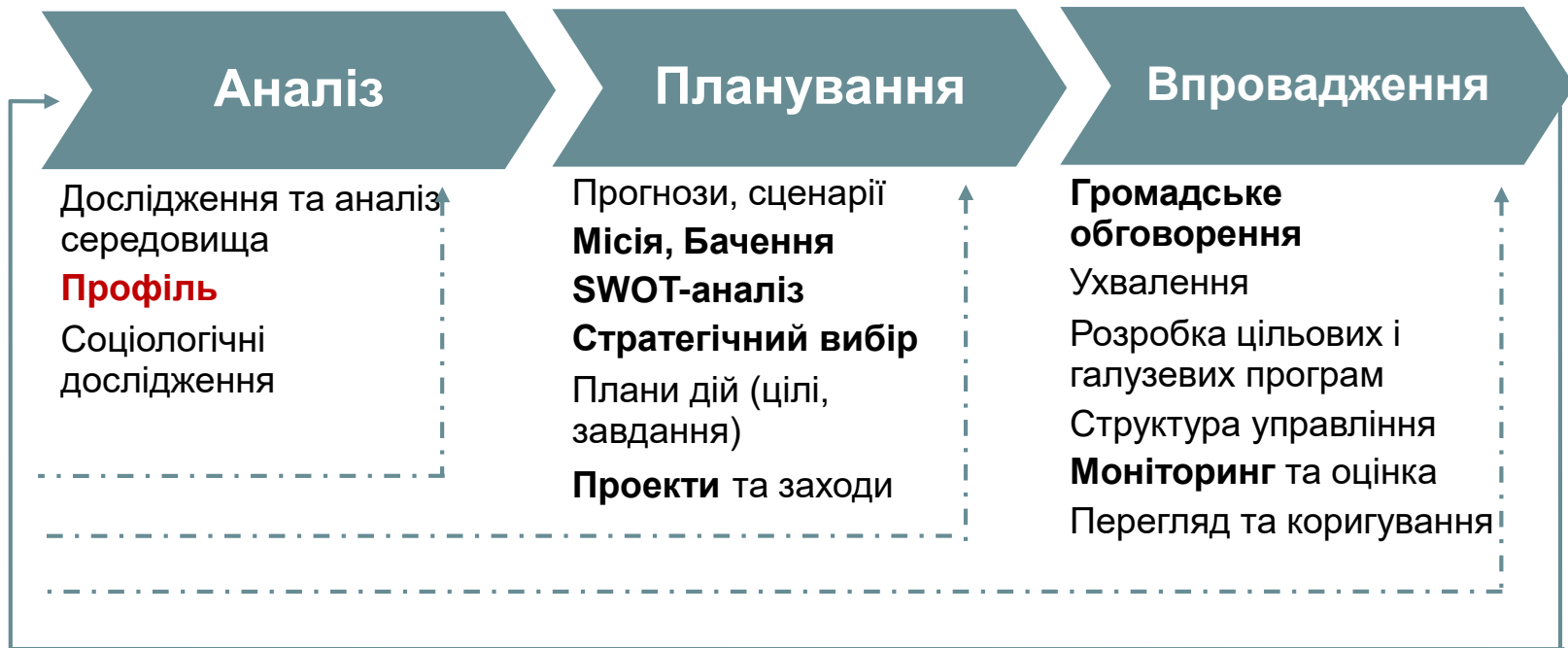
Фонд ім. Гайнріха Бьоля

ТРЕНІНГИ З СЕО

- Дніпропетровськ
5-6 березня 2013
- Львів
12-13 березня 2013

ПРОЦЕС СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ

Модель стратегії та методологія розробки плану обирається відповідно до потреб (особливостей) територіальної громади (міста, економічного субрегіону, регіону).

ЕТАПИ СЕО (ЗУ ПРО СЕО)

- 1) визначення **обсягу** СЕО
- 2) складання **звіту** про СЕО
- 3) проведення громадського **обговорення** та консультацій
- 4) **врахування** звіту про СЕО, результатів громадського обговорення та консультацій
- 5) **інформування** про затвердження документа державного планування
- 6) **моніторинг** наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення

МЕТОДОЛОГІЯ SEO

ІНФОРМАЦІЙНА ОСНОВА МЕТОДОЛОГІЇ СЕО

- Модель СЕО провінції Альберта (Канада)
- Посібник із застосування Протоколу ЄЕК ООН з СЕО
- Методологія СЕО концепцій регіонального розвитку (Чехія)
- СЕО: контрольний перелік (розроблений канадським експертом Вітом Семенюком)

1. ПІДГОТОВЧИЙ ЕТАП

1.1 Ухвалення рішення про проведення СЕО

1.2 Створення Робочої групи з СЕО та забезпечення її постійної взаємодії з усіма розробниками Стратегії

1.3 Визначення кола органів влади, які братимуть участь у консультаціях

1.4 Визначення заінтересованої громадськості

1.5 Інформування громадськості

- Спільні розпорядження голови обласної ради і голови обласної державної адміністрації
 - Створені **Робочі групи** (представники ОДА і обласної ради, обласних екологічних інспекцій, міст і районів області, громадських організацій, науковці)
 - Постійне і своєчасне оприлюднення інформації про процес СЕО на сайті обласної ради та ОДА

2. ВИЗНАЧЕННЯ СФЕРИ ОХОПЛЕННЯ СЕО

- 2.1 Визначення ключових регіональних екологічних проблем
- 2.2 Визначення просторових і часових меж оцінки
- 2.3 Проведення консультацій з природоохоронними органами та органами охорони здоров'я щодо того, яка інформація має бути включена до екологічного звіту

- Складений **рейтинг основних регіональних екологічних проблем**
- Оцінювання проводилось у просторових і часових рамках самих стратегій (на рівні області до 2020 року)
- Проведення регулярних засідань Робочих груп

№	Екологічні проблеми
1	Забруднення атмосферного повітря викидами промислових підприємств і автотранспорту (високий рівень забруднення повітряного басейну)
2	Забруднення водних об'єктів скидами забруднюючих речовин із зворотними водами промислових і сільськогосподарських підприємств, підприємств ЖКГ, поверхневого стоку населених пунктів
3	Низька якість питної води

№	Проблеми екологічного управління та екологічної культури
1 (11)	Низький рівень екологічної культури у представників бізнесу та населення

ЗАЯВА ПРО ВИЗНАЧЕННЯ ОБСЯГУ СЕО (1)

1. **Замовник** (повна назва органу виконавчої влади або орган місцевого самоврядування та його поштова адреса).
2. **Вид та основні цілі** проекту стратегії, програми чи плану розвитку міста або територіальної громади та його зв'язок з іншими документами державного планування.
3. Те, якою мірою проект стратегії, програми чи плану розвитку міста або територіальної громади визначає умови для здійснення діяльності або надання документів дозвільного характеру на реалізацію видів діяльності та об'єктів, щодо яких законодавством передбачено **здійснення процедури оцінки впливу на довкілля**, у тому числі інформацію щодо визначення місцезнаходження, розміру, потужності або розміщення ресурсів.

ЗАЯВА ПРО ВИЗНАЧЕННЯ ОБСЯГУ СЕО (2)

4. **Ймовірні наслідки:** а) для довкілля, у тому числі для здоров'я населення; б) для територій з природоохоронним статусом; в) транскордонні наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення;
5. Виправдані **альтернативи**, які необхідно розглянути.
6. Дослідження, які необхідно провести, **методи і критерії**, що використовуватимуться під час СЕО.
7. **Заходи**, які передбачається розглянути для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання стратегії, програми чи плану розвитку міста або територіальної громади.
8. Пропозиції щодо структури та змісту **звіту про СЕО**.
9. **Орган**, до якого подаються зауваження і пропозиції та строки їх подання (повна назва та поштова адреса).

3. ОЦІНКА ЕКОЛОГІЧНОЇ СИТУАЦІЇ НА ТЕРИТОРІЇ РЕГІОНУ

3.1 Збір та аналіз інформації
про поточний стан складових
довкілля, включаючи значення
ключових екологічних
показників

3.2 Проведення SWOT-аналізу
з погляду екологічної ситуації

3.3 Проведення аналізу
трендів стану довкілля

-
- Зібрані дані за основними екологічними показниками за період до 2013 року
 - Проведений **SWOT-аналіз** екологічної ситуації на рівні регіону
 - Проведений **аналіз трендів** стану довкілля
-

SWOT-АНАЛІЗ ЕКОЛОГІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Сильні сторони

- За різноманітністю та унікальністю природних ресурсів – одна з найбагатших областей України
- 90 % земельного фонду області займають чорноземи
- Клімат, сприятливий для ведення сільського господарства

Слабкі сторони (проблеми)

- Значне техногенне навантаження на довкілля (забруднення атмосферного повітря, водних об'єктів, погіршення стану земель)
- Високий рівень забруднення повітряного та водного басейнів
- Низька якість питної води

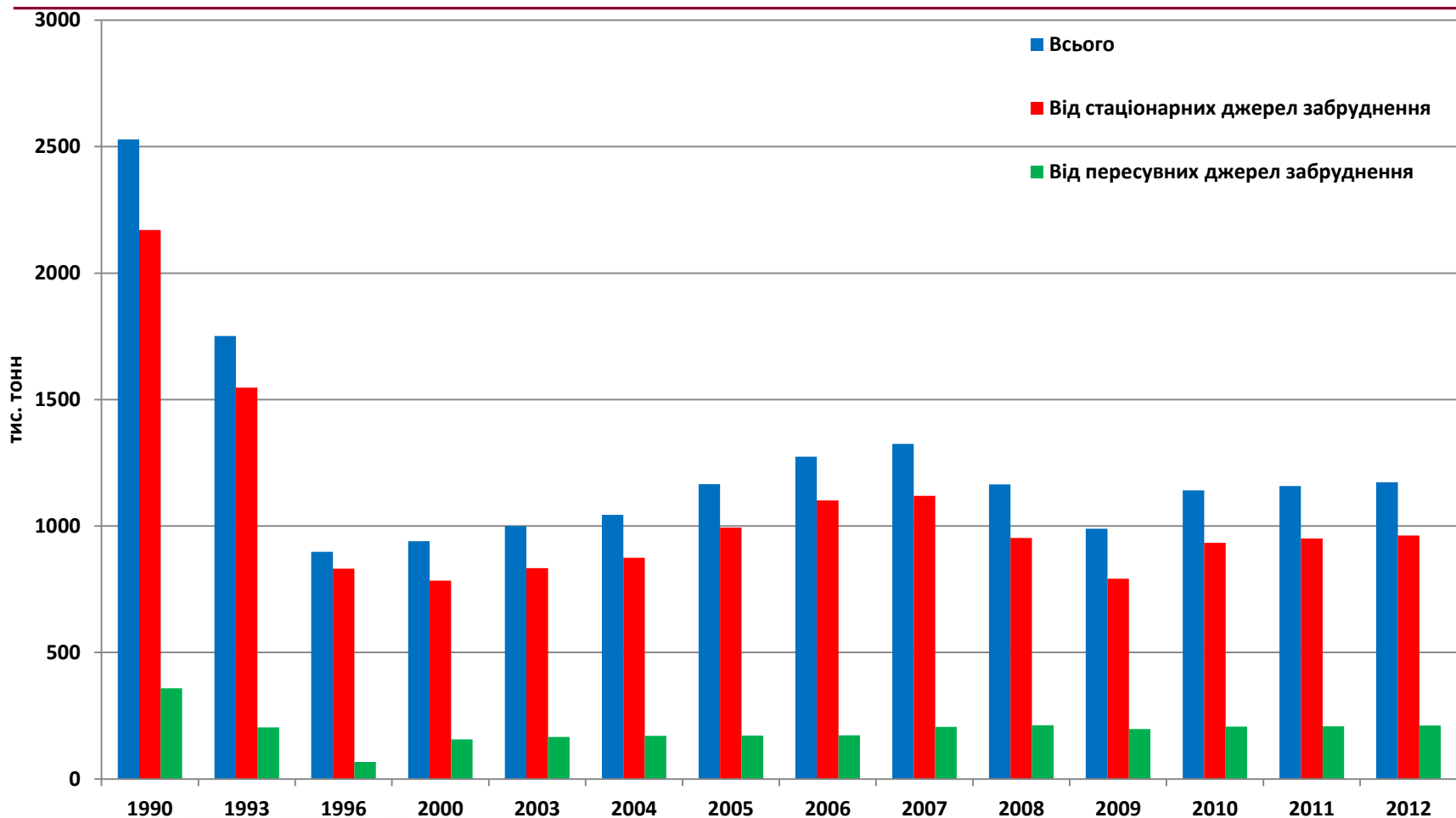
Можливості

- Запровадження ефективної регіональної екологічної політики
- Залучення коштів на зменшення техногенного навантаження на довкілля
- Здійснення екологічного аудиту

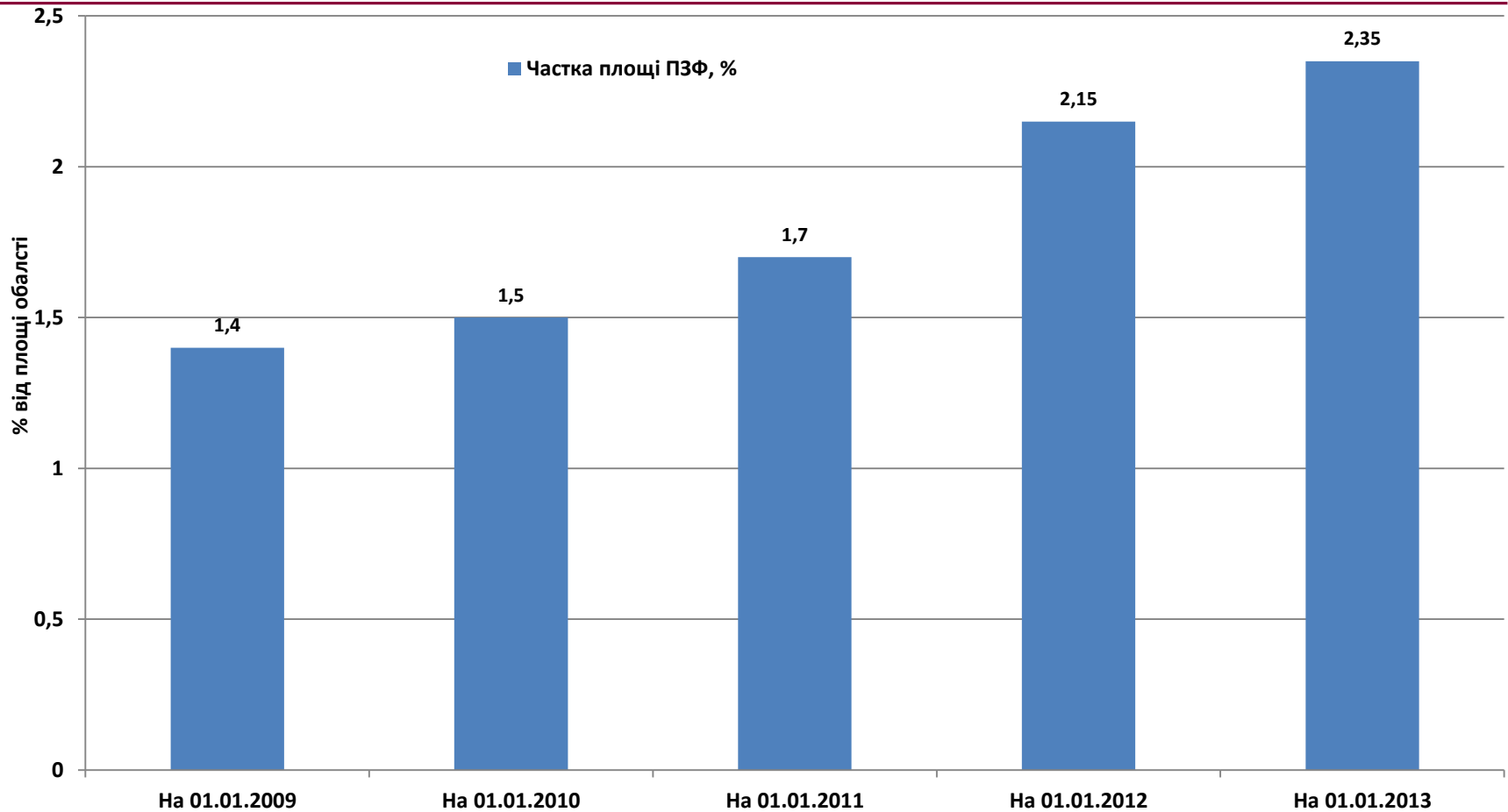
Загрози

- Погіршення стану довкілля внаслідок продовження політики незбалансованого природокористування
- Погіршення стану здоров'я населення внаслідок забруднення довкілля
- Погіршення демографічної ситуації

ДИНАМІКА ВИКИДІВ В АТМОСФЕРНЕ ПОВІТРЯ (1990-2012)

ДИНАМІКА ЗРОСТАННЯ ПЛОЩІ ПЗФ

4. ПРОВЕДЕННЯ СЕО

4.1 Оцінка ступеня врахування національних і регіональних екологічних цілей у цілях Стратегії

4.2 Проведення консультацій з громадськістю щодо екологічних цілей

4.3 Визначення можливих чинників змін антропогенного та природного характеру

4.4 Проведення оцінки впливу Стратегії на складові довкілля

- Проведений аналіз відповідності цілей Стратегії національним і регіональним екологічним цілям (**цільовий аналіз**)
- За контрольним переліком проведена **експертна оцінка можливих ймовірних наслідків** і прорахований відсотковий коефіцієнт

4.1 ЦІЛЬОВИЙ АНАЛІЗ (ЛЬВІВСЬКА ОБЛАСТЬ)

Регіональні екологічні цілі	Цілі Стратегії розвитку Львівської області на період до 2027 р.				
	1. Прискорення економічного зростання	2. Розвиток сільських територій	3. Розвиток туристичного та рекреаційного потенціалу	4. Підвищення якості життя населення	5. Поглиблення євроінтеграційних процесів
1. Зменшення техногенного навантаження на довкілля	—	+	+	+	+
2. Збереження біорізноманіття та створення екомережі	—	—	++	0	0
3. Покращення регіональної системи екологічного управління	0	0	+	0	+
4. Підвищення рівня екологічної культури населення	+	+	+	+	+

4.2 ОЦІНКА ЙМОВІРНОГО ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

Вплив Чи може реалізація Стратегії спричинити		Ймовірність негативних наслідків, %	Поліпшення існуючої ситуації	№ завдання Стратегії
2.1	Збільшення кількості викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел?	45,45	++	1.3.1
2.2	Збільшення кількості викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел?	55,56	+	3.1.1
2.3	Погіршення якості атмосферного повітря?	25,00	++	3.1.1 1.3.1
Водні ресурси				
Відходи				
Земельні ресурси				
Біорізноманіття та рекреаційні зони				
Населення та інфраструктура				
Екологічне управління та моніторинг				

Сумарна ймовірність негативного впливу (I) оцінювалась за формулою:

$I = (A + C * 0,5) / (A + B + C * 0,5) * 100\%$, де А – кількість відповідей «так», В – кількість відповідей «ні», С – кількість відповідей «ймовірно», ваговий коефіцієнт 0,5.

5. РОЗРОБЛЕННЯ ДОКУМЕНТАЦІЇ З СЕО

5.1 Підготовка звіту з СЕО та рекомендацій щодо запобігання, скорочення або пом'якшення потенційних негативних впливів на довкілля та здоров'я населення

5.2 Збір і врахування пропозицій заінтересованих органів влади та громадськості

5.3. Розроблення остаточного проекту документації з СЕО

5.4 Забезпечення доступу громадськості до розробленої документації

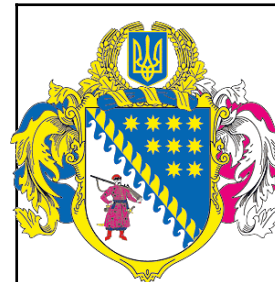

- Розроблені **Звіти про СЕО**, які містять пропозиції до Стратегії та рекомендації щодо її реалізації у більш екологічно безпечний спосіб
 - Проведений ряд зустрічей та організований **збір пропозицій** до проектів Стратегії та Звіту про СЕО від заінтересованих сторін
 - Звіти про СЕО ухвалені сесіями обласних рад як додатки до Стратегій розвитку
 - **80% пропозицій СЕО враховано** в обласних стратегіях розвитку
-

ДОКУМЕНТАЦІЯ З СЕО

13 березня 2014 – презентація результатів СЕО на засіданні Робочої групи з розробки Стратегії

- Враховано близько **80%** пропозицій до завдань Стратегії, сформованих в процесі СЕО
- Розроблені рекомендації щодо реалізації окремих завдань Стратегії

ПРОЕКТ

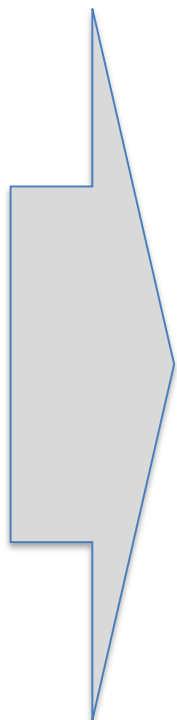
ЗВІТ про стратегічну екологічну оцінку (СЕО)

Стратегії розвитку
Дніпропетровської області на
період до 2020 року

6. МОНІТОРИНГ ФАКТИЧНОГО ВПЛИВУ ВПРОВАДЖЕННЯ СТРАТЕГІЇ НА ДОВКІЛЛЯ

6.1 Створення робочого органу з моніторингу впливу Стратегії на довкілля

6.2 Створення системи моніторингу та оцінки впливу Стратегії на довкілля

- У Дніпропетровській області створено **Комітет** із впровадження та моніторингу ефективності реалізації Стратегії
- Розроблені **Методичні рекомендації щодо використання екологічних індикаторів під час проведення регіональної СЕО**: містять 26 екологічних індикаторів (в тому числі значення індикаторів для Дніпропетровської області)

МОНІТОРИНГ ФАКТИЧНОГО ВПЛИВУ СТРАТЕГІЇ НА ДОВКІЛЛЯ

№	Індикатор	Операційна ціль	Наявність моніторингових даних
Забруднення повітря			
1.	Індекс забруднення атмосфери	3.1	+
2.	Викиди шкідливих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення	3.1	+
Водні ресурси			
3.	Якість питної води	2.3, 3.1	+
4.	Якість очищення стічних вод і зворотних вод підприємств	3.1	?
5.	Обсяги використання води	3.1	+
6.	Обсяги скидання стічних вод	3.1	+
7.	Відсоток населених пунктів, що мають якісне водопостачання	2.3	+
8.	Відсоток населених пунктів, що мають централізоване водовідведення	2.3	+
9.	Протяжність річок, на яких відновлено природний рівень води	3.3	?

ОТРИМАНІ УРОКИ

- Для досягнення успіху важливе значення має повна **політична підтримка** CEO з боку місцевих органів влади.
- **Вимоги до процесу стратегічного планування** у зв'язку з проведенням CEO набагато більші, ніж до традиційних процесів планування соціально-економічного розвитку. **Мета CEO – інтегрування результатів оцінки в процес прийняття рішень**
- Для отримання якісного кінцевого продукту вирішальне значення має повна підтримка та **участь місцевих експертів**.
- Вкрай важливо з самого початку ретельно **поєднувати** процеси планування та проведення CEO.
- Для проведення CEO необхідні додаткові фінансові ресурси. Отриманий досвід може допомогти здійснювати майбутнє планування ефективніше і **заощаджувати кошти** у перспективі.
- **Участь громадськості** має важливе значення для успіху CEO.

ДЯКУЄМО ЗА УВАГУ!

ПРОЕКТ «ПАРТНЕРСТВО ДЛЯ РОЗВИТКУ МІСТ»
впроваджує Федерація канадських муніципалітетів
за фінансової підтримки Уряду Канади

вул. Щекавицька, 30/39, офіс 27, Київ, 04071
тел. +38 044 2071282, факс +38 044 2071283
office@pleddg.org.ua
www.pleddg.org.ua

